

Jezik i pismenost gluhih

Kakva je jezična realnost prosječnog prelingvalno gluhog učenika?

- * Prosječni gluhi osamnaestogodišnjak čita na razini osmogodišnjeg djeteta (Paul, 1998; Traxler, 2000).
- * U matematici značajno manje zaostaje. Gluhoća ne umanjuje djetetovu sposobnost učenja i manipulacije apstraktnim simbolima.
- * U 3-4 godine napreduju onoliko koliko napreduju čujuća djeca u godinu dana (Marschark i Harris, 1996).
- * Plato dostižu u 3.razredu.
- * Gluha djeca u dobi od 8 – 12 godina: prosječno razumijevanje govornog rječnika slabije je od čujućih četverogodišnjaka.
- * Nakon 12. ili 13. godine – mali napredak u razvoju rječnika.
- * Ne razumiju jednostavne tekstove u novinama.

- * Imaju teškoće s ispunjavanjem jednostavnih upitnika.
- * Gluhi osamnaestogodišnjaci pišu kao čujućí devetogodišnjaci (Paul,2001).
- * Pisanje je slično pismenom izražavanju čujućih osoba koje uče strani jezik.
- * Imenice i glagole upotrebljavaju značajno više nego druge vrste riječi, a zbog toga tekst djeluje izravan i nemaštovit.
- * To ne znači da gluhi ne mogu postići visoku razinu pismenosti: postoje gluhi književnici, pjesnici, novinari.... Slaba pismenost posljedica je neučinkovitih metoda podučavanja jezika. Navedeno je dokazano primjerima visoke razine pismenosti gluhih učenika obrazovanih bilingvalno-bikulturalnom metodom.

Još o pismenosti....

- * Unatoč dobrim intelektualnim potencijalima pismenost većine gluhih osoba na niskoj je razini.
- * Dostupnost višeg obrazovanja i boljih zaposlenja uvelike ovise o razini pismenosti.
- * Gluhoća nije barijera pismenosti, u protivnom ne bi postojali gluhi koji imaju odlično razvijene jezične vještine.
- * „Nepismenost je hendikep, a ne gluhoća“ – kažu gluhe osobe.
- * Govor i slušanje nisu nužni za razvoj pismenosti.
- * Usvajanje znakovnog jezika od najranije dobi olakšava razvoj pismenosti.
- * Pismenost je još važnija za gluhe nego za čujuće osobe.
- * Pismenost je ključ uspješnog života u čujućem svijetu.
- * Oni koji pohađaju redovne škole imaju višu razinu pismenosti jer su zahtjevi veći nego u posebnim odgojno obrazovnim ustanovama.

Razlozi slabe pismenosti

- * Ne uče spontano jezik slušanjem.
- * Kasno počinju učiti jezik.
- * Paralelno uče jezik, pisanje i čitanje.
- * Govor se pretpostavlja pismenosti - razvijen govor ne treba prethoditi opismenjavanju.
- * Učenje čitanja i pisanja ne provodi se na primjeren i učinkovit način.
- * Zbog slaba razumijevanja teksta ne vole čitati.

Posljedice slabe pismenosti

- * Lošije obrazovanje.
- * Slabije mogućnosti zapošljavanja.
- * Nisko samopoštovanje.
- * Više frustracija zbog nerazumijevanja i nemogućnosti razumljivog pismenog izražavanja.
- * Slaba informiranost.
- * Ovisnost o tuđoj pomoći.
- * Negativan utjecaj na kvalitetu života općenito.

Dobri čitači

- * Natprosječna neverbalna inteligencija.
- * Obrazovaniji roditelji.
- * Velik angažman roditelja.
- * Rana intervencija i (re)habilitacija.
- * Usvojen znakovni jezik do treće godine: jezično razumijevanje, neovisno o modalitetu, poboljšava čitanje (Mayberry, 2002).

Kako poboljšati pismenost?

- * G. Davidson (1893): „Samo stalnim čitanjem knjiga gluhe osobe mogu usvojiti pisani jezik“.
- * Razvoj pismenosti počinje od najranije dobi.
- * Roditelji su najbolji učitelji i pismenost započinje kod kuće.
- * Najbolji izvor informacija o učinkovitim načina učenja pismenosti (na temelju vlastita iskustva) pružaju gluhe osobe, a čitanje naglašavaju kao iznimno važno.
- * Učenje jezika u neprirodnim uvjetima nije učinkovito (ponavljanje izoliranih glasova, slogova, riječi i rečenica izvan prirodnog komunikacijskog konteksta).
- * Potrebno je poučavanje i objašnjavanje jezičnih pravila (uvijek obrazložiti ispravak i navesti pravilo).
- * Davati pravila u okviru realnog konteksta komuniciranja, a ne istrgnuto, zahtjevajući od učenika ponavljanje gramatičkih vježbi.

- * Specijalizirani didaktički postupci (maksimalno korištenje vizualnog kanala i znakovnog jezika) uz korištenja računala.
- * temeljna fluentnost postiže se u socijalnom kontekstu u kojem su učenici motivirani za komunikaciju i međusobne odnose.
- * Puno ponavljanja u različitim situacijama.
- * Poticati na vođenje dnevnika, dopisivanje s vršnjacima putem elektroničke pošte, društvenih mreža....
- * Voditi rječnik novih pojmova, svakodnevno učiti nove riječi i poticati njihovo korištenje.

Uloga roditelja:

- * Učenje jezika kroz igru.
- * Pozitivan utjecaj roditeljske navike čitanja.
- * Zajedničko čitanje, posjeti knjižnici.
- * Ponuditi im slova ranije nego čujućoj djeci.
- * Igranje igara s karticama, magnetnim slovima, kockama sa slovima.
- * Ispisivanje pojmova na kartončice.
- * Obljepljivanje stana karticama s nazivima predmeta.
- * Igre riječima (vizualnim i znakovnim obilježjima).
- * Rano poticanje na „pisanje“ (škrabanje).
- * Povezivanje konkretnog iskustva s pisanjem.